

Våre mål.

I den proklamasjon Hjemmefrontens Ledelse sendte ut i mai ifjor, heter det bl.a.: "....Det vi ønsker å klarlegge er de særlige norske forhold, som vi alene har ansvar for og herredømme over. Heller ikke på dette område er det ennå mulig å gå i detalj. Etter vår grunnlov er det folket selv som skal stikke ut den politiske kurs, etter fritt ordskifte, gjennom allminnelige valg så snart etter våpenstillstanden som det er teknisk mulig. Men visse hovedpunkter kan stilles opp, som et uttrykk for de ønsker, håp og krav som alle gode nordmenn er nådd fram til gjennom kampene:

1. Ett fritt og uavhengig Norge.
2. Øyeblikkelig og full gjenopprettelse av demokratiet, ytringsfriheten, rettssikkerheten og frie valg.
3. Opphevelse av alle politiske lover, forordninger og andre bestemmelser som er utferdiget etter tysk ordre eller i tysk interesse. Administrative avgjørelser, dommer, utnevnelser o.l. som skyldes tyske eller NS-myndigheter, prøves på helt fritt grunnlag av lovlige norske organer.
4. Øyeblikkelig løslatelse av alle politiske fanger og gjeninnsettelse av offentlige tjenestemenn som er fjernet fra sine stillinger av okkupasjonsmakten eller på foranledning av den eller av NS. Oppreisning og erstatning i den utstrekning det er mulig for dem som er blitt særskilt skadelidende som følge av innrop fra okkupasjonsmaktens eller fra NS' side.
5. NS-medlemmer og andre som har skadet norske interesser, eller skaffet seg uberettiget vinning under samarbeid med okkupasjonsmakten, straffes etter rettergang i betryggende former. Uberettiget krigsgevinst inndras til fordel for statskassen.
6. En målbevisst, vidsynt politikk med sikte på:
  - A) å trygge vår frihet, folkestyret og de demokratiske rettighetene,
  - B) å gjenreise landets økonomi og produksjonskraft, snarest mulig sikre de nødvendige tilførsler utenfra og legge forholdene til rette for å utnytte fullt ut våre naturrikdommer og skaffe arbeid til alle.
  - C) å fremme solidariteten mellom klasser og befolkningsgrupper, og
  - D) å medvirke aktivt i det mellomfolkelige arbeide for å bygge opp en internasjonal rettsorden, fremme varebyttet landene imellom og skape grunnlaget for en varig og rettferdig fred. ...."

I tilslutning til proklamasjonen sendte regjeringen ut følgende: Regjeringen gir sin fulle og hele tilslutning til dette opprop. Det er i det beste smasvar med de uttalelser, henvendelser og opprop som regjeringen i disse 4 årene over London radio har latt gå ut til det norske folk."

Proklamasjonen er vel i samsvar med også med hele det norske folks ønsker og krav. Det kan innvendes at det stilles opp bare generelle retningslinjer, som ikke antyder noe om løsningene i de konkrete situasjoner. Hva skal f. eks. gjøres for å skaffe arbeid til alle? Men det er nettopp det norske folkets sak å bestemme, ikke regjeringens eller Hjemmefrontledelsens. En rekke viktige avgjørelser må riktignok treffes av en overgangsregjering, som funksjonerer til valg har funnet sted. Fordi folkemeningen ikke kan komme til uttrykk med en gang, kan en slik regjering vanskelig bli fullt ut demokratisk. Men så langt som det står i menneskelig makt å avgjøre må den ha folkets tillit og ha forankringer i alle grupper av befolkningen. Men du og jeg har viktige oppgaver også i denne overgangstiden. Det kreves grundige studier før vi er beredt til å gå til valgurnen. Vi spiller en viktig rolle når det gjelder å fremme solidariteten mellom befolkningsgruppene. Vi er med på å skape den opinion som blir avgjørende for Norges innsats i internasjonal politikk og for å trygge freden.

- o -

Kampen mot AT.

I nær framtid skal det holdes sesjon for kvinnelig arbeidstjeneste for

gjenter av årsklassen 1927 fra Oslo, Aker og Bårum. Det meldes også at rodeforstanderen på enkelte steder utover landet har fått ordre om å innrulle lere til mannlig arbeidstjeneste. Husk parolen: Ingen møter til sesjon, ingen møter til tjeneste! - o -

UKEN SOM GIKK (22. - 28. feb.)

Gjennombrudd mot Rhinen? Vestfronten er igjen kommet i forgrunnen. De allierte har siden begynnelsen av februar hatt i gang offensive operasjoner i stadig stigende målestokk, særlig på den nordlige og sørlige flanke av det vitale midtavsniitt, i Rijneggen-Cleve-sektoren og på 3. armés front mellom Saar og Prüm. Fredag 23. feb. kom så det store stöt i sentrum, øst for Aachen, hvor amerikanerne gikk over Roer-elva og dermed innledet en offensiv som synes å kunne bringe en avgjørende vending i kampene vest for Rhinen.

Hele fronten står nå i brann mellom Cleve-avsnittet i nord og Saar-området i sør, og den all. innsats av såvel tropper som materiell er overveldende; ifølge tyske meldinger opererer større konsentrasjoner av artilleri, panser og taktisk fly enn på noe tidspunkt under slaget om Frankrike, og det har da også gitt meget betydelige resultater. Fronten har like siden i høst praktisk talt vært fastlåst i Aachen-sektoren, men er nå for alvor kommet i bevegelse. De allierte har oppnådd virkelige gjennombrudd både i stötretningen Köln og nordøstover mot München-Gladbach, samtidig som de har støtt videre fram på den nordlige sektor og synes å true de tyske styrker mellom Saar og Rhin med omfatning. 28. feb. ble det meldt av det tyske forsvar i dette avsnitt viste tegn til oppløsning, og at meget tydet på at det ble forberedt store tilbaketrekninger. Samtidig gjennomførte den all. hærledelse en foreløpig mørklegning av 9. armés operasjoner, noe som tyder på at avgjørende begivenheter er under utvikling i dens avsnitt.

Hvis det tyske forsvar vest for Rhinen bryter sammen, noe som meget kan tyde på, vil det få avgjørende betydning for hele utviklingen. Det har vært ganske tydelig at tyskerne hadde bestemt seg for å utkjempe det avgjørende slag i vest på Rhinens venstre bredd, og selv om de nå i siste øyeblikk skulle ha endret sin beslutning og gjør et forsök på å trekke seg tilbake over elva, vil de like fullt komme i en prekär situasjon. Med det gode flyvær vil elveovergangene være ypperlige mål for det sterke all. taktiske fly, og dessuten er det all. artilleri nå nesten fremme ved posisjoner hvorfra det kan beskytte bruene, først og fremst i Düsseldorf-Neuss-området. Slaget kan komme til å ende med en katastrofe for de tyske vestarmeer.

Stötet over Roer. Det operative bilde er følgende: Den viktige overgang over elva Roer ble gjennomført av den amerikanske 9. og 1. armé i henholdsvis Linnich-Julich og Julich-Düren-avsnittet. I løpet av 48 timer var de sterkt befestede og seigt forsvarte knutepunkter Julich og Düren erobret og hele linjen kom i bevegelse, mens de amerikanske bruhoder smoltet sammen til en front over 40, senere 60 km bredde. 1. armé støtte rett østover langs elva Erft, den siste naturlige hindring foran Rhinlinjen, og står nå 12 km fra Köln, d.v.s. at byen ligger vel innenfor rekkevidde av amerikansk artilleri, og det vil bli meget vanskelig å holde den i lengre tid.

Samtidig støtte andre forband vifteformig ut fra innbruddsstedet, først og fremst 9. armé hvis hovedstyrker synes å ha fulgt hovedveien fra Julich over Erkelenz til det viktige industrisentrum München-Gladbach, som sammen med Rheydt ligger rett vest for Düsseldorf. Amerikanerne står nå i utkanten av München-Gladbach. - Dermed har de satt inn en stötkile som peker faretruende mot Rhinstranden rett overfor Ruhrområdet, og utviklingen er særlig interessant når den sees i sammenheng med operasjonene i det britiske avsnitt lengre nord. Her har nemlig 1. kanadiske armé tiltvunget seg et nytt gjennombrudd over Calcar til üdem som er erobret, og støtter videre

fram også mot sørøst i retning av Xanten og den viktige festningsby Wesel, som var endepunktet for den opprinnelige Vestvoll. Også denne støtkile, som støttes av den 2. engelske armés operasjoner lenger sør og vest, i Goch-Weeze-avsnittet, peker mot Ruhr.

Tilbaketog eller omfatning? Mellom disse to støtkiler, tildels ganske langt mot vest, fram til Maas i Gennep-Venlo-Roermond-avsnittet står nå de tydelige tyske styrker, som er i fare for å omfattes av de 2 allierte støtkiler fra nordvest og sørvest, og som meget snart må ta en avgjørelse: skal de forsøke en motoffensiv eller skal de prøve å rømme seg over elva?

Det er imidlertid tydelig at den allierte overlegenhet ikke minst i materiell er meget stor, og at det kommer til å bli øvet et knusende trykk mot de tyske styrker både fra nord og sør, så deres chanser for å holde sine dobbelt utsatte flanker er meget små. Her spiller det ikke minst en rolle at de allierte nå i det gode vær kan utføre hele sin voldige overlegenhet i luften og lamme de tyske bevegelser. Slik som situasjonen ligger an om kvelden 28. feb., skulle sannsynligheten tale for at den tyske ledelse, tross alt, finner det mest formålstjenlig å velge en tilbaketrekning med alle dens faremomenter - med Rhinen i ryggen og det all. fly over seg framfor å risikere å bli fanget i en tang på vestsiden av elva. At de allierte sikter på det siste, tyder nyhetssperringen fra 9. armés avsnitt på. En liknende mørklegning ble gjennomført i sommer da 3. armés panserstyrker utførte sine omfatningsoperasjoner i Frankrike.

Hvis derfor ikke tyskerne i løpet av de nærmeste dager ved en ny kraftanspennelse kan makte å vende hele situasjonen foran Ruhr til sin fordel, hvilket ikke er sannsynlig, risikerer de at hele deres forsvar på vestsiden av Rhinen blir rullet opp fra begge flanker, og de allierte nær fram til elva langs en front helt fra Köln til Nijmegen. Rekkevidden av en slik seir vil naturligvis avhenge av hvor store styrker det lykkes de allierte å sette ut av spillet, men i alle tilfeller vil de dermed ha erobret ypperlige utgangsstillinger for det avgjørende angrep mot Ruhr. Og selv om dette industrisentrum (som nå etter tapet av Øvre-Schlesien er av helt avgjørende betydning for Tysklands evne til å føre krig utover den tid lagrene måtte vare) for størsteparten ligger øst for Rhinen, vil store deler av det komme til å ligge under alliert artilleris rekkevidde, og den livsviktige elvetrafikk på Rhinen være avskåret. Det er ikke for ingenting at tyskerne har satt så enormt meget inn på å holde de allierte på avstand fra Rhinen i dette område.

Amerikanernes 3. armé som opererer på fronten fra Aachen-avsnittet og sør over til Saar-området, har også gjort gode framskritt, og opprettholder et så sterkt press på de tyske stillinger her at det ikke blir mulig for von Rundstedt å frigjøre noen reserver. - Av særlig interesse i øyeblikket er de operasjoner som synes å sikte på en omklamring av Trier fra nord og sør. På begge fløyer har amerikanerne gått betydelig fram i det siste, og rykket bl.a. 28. feb. inn i Bitburg, et viktig veiknutepunkt nord for Trier.

Det er i det hele tydelig at de alliertes våroffensiv alt er satt inn i full målestokk, tidligere enn de fleste hadde ventet. Naturforholdene er nok ikke ennå de gunstigste, men det er tydelig at man har fått fram veldig mengder materiell, og at både artilleri- og flyinnsatsen er overvelden de. På den annen side er tyskerne sikkert svekket ganske betydelig i vest, dels etter den kostbare motoffensiv i Ardennene, dels etter overføringen av store tropestyrker til østfronten.

Gjennombrudd i Pommern. I øst er det fortsatt operasjonene på fløyene som fanger interessen. Konjevs styrker i Schlesien er trengt fram til Neisse på bred front, og det kjempes nå forbitret om elveovergangene. Blandt de viktigste tyngdepunkter for kampene er Lauban, Görlitz, Kottbus og Guben.

Mens den tyske motstand her er stivnet til i det siste og bevegelsene er forholdsvis små, kunne Stalins i en dagsordre 27. feb. melde om en ny stor seir på nordflanken, i Øst-Pommern. Her har Rbkossovskis armégruppe tiltvunget seg et virkelig gjennombrudd fra Konitz-området og støtt hele 70 km fram i retning av sjøen; 6 større byer, bl.a. Neustettin og Bublitz, 50 km fra Østersjøen er tatt, og sterke panseravdelinger stater videre mot

Köslin, bare 12 km fra kysten. Dermed er russerne langt på vei med å kløve Pommern i 2 og isolere de betydelige tyske styrker som står østenfor, i den polske korridor og Danzig-området, hvor det russiske trykket også er øket.

Lenger vest i retning av Stettin, har også russerne hatt framgang, idet de har tatt Arnswalde og støter videre fram mot Stargard. Meget taler for at disse operasjoner har sammenheng med den forestående offensiv på midtavsnittet; Sjukov har her gjennomført en enorm opplæring i de siste 3-4 uker i Frankfurt-Kustrin-området, og det kan vel tenkes at han, før han slår til mot Berlin, ønsker å se sin nordflanke helt trygget ved at styrkene mellom Danzig og Stettin nøytraliseres om ikke helt settes ut av spillet.

Av stor betydning for den forestående offensiv i sentrum er det også at Poznan (Posen) etter en måneds beleiring falt 24. feb.; russerne tok 23 000 fanger og tyskernes tap her ialt var 48 000 mann. Poznan er et meget viktig jernbaneknutepunkt, og frigjøringen av det vil bety overordentlig meget for framføringen av forsyninger og reserver til Sjukovs avsnitt. Tyskernes 2. store pinnsinstilling i øst, Breslau er også gjenstand for et voldsomt offensivt trykk, og russerne behersker nå omtrent 1/2 av byen. I Königsberg-lommen går kampene videre; tyskerne har etter en kostbar motoffensiv hatt lokal framgang på Samland-halvøya nord for byen, mens russerne har trengt styrkene sør for den ytterligere sammen, bl.a. ved erobringen av Zinten. - På den røde armés dag den 23. feb. holdt Stalin en tale hvor han sa at sluttsøien var innen rekkevidde, og redogjorde for tyskernes veldig tap under første del av den russiske vinteroffensiv: 800 000 falne og 350 000 fanger; 3000 fly, 4500 tanks eller motoriserte kanoner, 12000 andre kanoner, 300 byer og 100 våpenfabrikker, foruten veldig mengder av mindre våpen, ammunisjon, proviant osv.

Det fjerne østen. På Iwojima gjør japanerne fortsatt seig motstand, men amerikanerne kjemper seg jevnt og sikkert framover. De har tatt over 1/3 av øya, erobret dens 2. flyplass og plantet det amerikanske flagg på det sterkt befestede Vulkan-fjell Suribachi på sørspissen. På Filippinene forløper også operasjonene meget gunstig; det er gjort landgang på en mindre øye sør for Luzon. I Burma har den britiske 14. armé videre framgang, og har bl.a. gått over Irawaddy 160 km sør for Mandalay og erobret byen Pagan.

Krigen i luften mot Tyskland har i denne uken nådd en intensitet som aldri før. Hver eneste dag har den 8. amerikanske luftstyrke opprettholdt sin, man kan være fristet til å si "ruteflyvning" med ca. 2000 fly over Tyskland. Store styrker av RAFs Lancasterbombere har dag og natt kastet sine tunge laster mot tyske olje- og industrimål og i 8 netter på rad har britenes Mosquitostikk i form av 2-tonns bomber rammet rikshovedstaden. Også fra Italia har den all. luftvirksomhet vært rekordartet. I løpet av 9 dager hadde 14. am. luftstyrke 16,500 4-motors fly over Tyskland og på en uke kastet den 17.000 tonn bomber mot Sør-Tyskland, Østerrike og Jugoslavia.

Torsdag rett amerikanerne krigens største angrep mot Tysklands transportsystem. 14.000 250 kg.-bomber ble kastet mot 24 skiftetomter i Midt- og Vest-Tyskland innenfor et område på 80.000 km². Angrepet ble foretatt under utmerket siktbarhet og med bombing fra lav høyde, helt ned til 300 meter. Dagen etter fornyet amerikanerne sitt angrep, denne gang med 3200 tonn bomber mot 20 skiftetomter innenfor et areal på 50.000 km² i Sør-Tyskland. Her, Si Schweinfurth-området, hadde amerikanerne i okt. 1943 og april 1944 sine største tap i kamp mot Luftwaffes jagere som da beskyttet Tysklands viktige kulelagerindustri; idag, 10 måneder senere, glimret Görings flygere ved sitt fravær, og de am. bombere måtte nesten ingen jagermotstand under sin ødeleggelse av nazistenes jernbaner.

De all. flygere rapporterer også at det tyske "flak" virker svakere enn før. 60.000 luftvernkanoner med en betjening på 1 mill. mann beskytter das Reich mot angrep fra luften; men de senere måneders minimale all. flytap viser at tyskernes antiluftskyts ikke strekker til. Dette ble også tydelig illustrert under krigens største dagangrep mot Berlin mandag, da 8. am. luftstyrke av en angrepsstyrke på 1200 bombefly og 700 jagere tapte 16 bombere og 6 jagere. Berlin har for vårt en av Tysklands best forsvarte byer. Nå rapporteres bare moderat flak og ingen jagermotstand, under angrepet på Berlin

kastet amerikanerne 1250 tonn høyeksplosive bomber og 500 000 brannbomber. Totalvekten var 3000 tonn. Hovedmålet var de store jernbanestasjoner Schlesischer-, Alexander-, og Nord Kreuz Bahnhof.

Et resultat av den reduserte tyske jagermotstand er at de all. eskortetejagere hvis primære oppgave er å beskytte de store bombearmadaer mot anfall fra fiendens jagerfly, nå kan settes inn offensivt. Eskortetejagerne dirigeres derfor idag ofte mot fiendtlige flyplasser, jernbanemål o. l. De strategiske bombeflyes veldige slag mot Tysklands transportsystem har også i denne uken vært understøttet av de taktiske styrker. Når været har tillatt det har store eskadrer lette bombefly og jagerbombere vært på vingene og satt hundrevis av tyske lokomotiver og tusener av jernbanevogner ut av spillet. Torsdag ble alt i alt foretatt 10.500 tokter mot tyske jernbanemål. Man spør seg uvilkarlig: Hvordan kan tyskerne klare å holde trafikken igang? Men man bør ikke vente øyeblikkelige resultater. Å sette Tysklands transportsystem ut av funksjon ved løftangrep er en vanskelig og tidskrevende oppgave. (Kronikken, 22. feb.), men general Eisenhowers uttalelse under pressekonferansen søndag, viser hvilken betydning de all. til legger disse angrep: "Jeg kan ikke tenke meg noe verre for tyskerne enn å få sitt transportsystem brakt i kaos og samtidig være nødt til å foreta troppeoverføringer."

Ukens viktigste flyangrep: Feb. 22. 1100 tunge RAF b. angriper om natten Worms og Duisburg, dobbelt Mosquito-angrep Berlin. 1400 tunge am. b. + 800 j. kaster 14.000 250 kg. bomber mot 24 tyske skiftetomter. Lancasters bomber viadukter linjen Berlin-Hannover og 2 bensolfabrikker. 800 jagerbombere angriper jernbanemål bak tyske vestfront. Fra Italia mot j.b.-mål i N.-Italia og Jugoslavia. 97 fly savnes fra alle dagens operasjoner. Store styrker russ. fly mot Stettin, Stargard og Breslau. Feb. 23. Mosquito nattangrep Berlin. 1250 am. b. + 650 j. kaster 3200 tonn bomber mot 20 skiftetomter i S. Tyskland. 1300 utfall mot den tyske Roerfront og 300 utfall mot tyske j.b.-mål bak vestfronten. Fra Italia am. b. mot Wien m.v. Russ. fly retter hardt angrep mot tyske stillinger ved Neisse. Feb. 24. Store styrker RAF b. nattangrep mot Pforzheim, Essen, bensolfabrikker i Gelsenkirchen og Berlin. 1100 tunge am. b. + 500 j. bomber oljeraff. i Hamburg, Harburg og Miesburg og ubåthavner i Hamburg og Bremen. Lancasters bomber synt. oljeanlegg i Kamen ved Dortmund. Fra Italia mot j.b.-mål i Østerrike for 12. dag på rad. Feb. 25. Mosquito nattangrep Berlin. 1150 tunge am. b. + 500 j. bomber j.b.-mål i München, Ulm m.v. Eskorterte Lancasters angriper synt. oljeanlegg Kamen. Fra Italia trafikkmål i Østerrike og rustningsfabrikker i S.-Tyskland. Am. hangarfly bomber militære mål i Tokio og fra Saipan angriper 200 B29 ind. mål i Tokio, falt 2000 tonn bomber kastet uten tap. Feb. 26. Mosquito nattangrep Berlin. 1200 tunge am. b. + 700 j. kaster 3000 tonn bomber mot Berlin. RAF b. mot synt. oljeanlegg Kamen. Feb. 27 Mosquito nattangrep Berlin og Nürnberg. 1100 tunge am. b. + 700 j. angrip er j.b. mål i Leipzig og Halle. Kraftig RAF-angrep mot bensolfabrik i Gelsenkirchen. Fra Italia 100 tonn bomber mot Augsburg. Am. hangarfly bomber öya Hachijo, 300 km s.f. Tokio. Feb. 28. Mosquito nattangrep Berlin. Kraftig angrep bensinanlegg Gelsenkirchen. 1100 tunge am. b. + 350 j. bomber j.b.-mål i Tyskland. Fra Italia kraftig angrep mot Brennerlinjen.

Allierte fly har i dagene 22. - 24. feb. gjennomført en utstrakt minelegging i Ostsefjorden, og rettet den 23. et meget vellykket angrep mot marineverftet på Horten, som nå gikk for tyskerne og arbeidet både med reparasjoner og nybygninger. Skadene er så betydelige at driften er helt innstilt. Den tekniske skole og det militære sykehus, som var tatt i bruk av tyskerne, ble også rammet, men ingen norske menneskeliv gikk tapt. Det ble også rettet angrep mot Framnes mek. verksted i Sandefjord og mot skip i havnen på Larvik.

Lønns- og arbeidsvilkår i det frie Norge.

I des. 1942 nedsatte Sosialdepartementet en komite (bestående av Finn Dahl i Arbeidsgiverforeningen og Konrad Nordahl i Landsorganisasjonen) som fikk i oppdrag å utrede spørsmålet om hvorledes arbeidsfreden best mulig kan sikres etter krigen. I april 1943 oversendte komiteen departementet en

innstilling om arbeidsvilkårenes fastsettelse under og i den første tid etter befrielsen av Norge. Alt måtte gjøres for å sikre løsningen av de nasjonale oppgaver i denne kritiske overgangstiden. Forslaget inneholder bl.a. det nye prinsipp at de to hovedorganisasjoner får en avgjørende innflytelse på arbeids- og lønnsforholdene også i bedrifter hvor hverken arbeidere eller arbeidsgivere er tilsluttet noen av de to organisasjoner.

Komiteens forslag har ligget til grunn for og avfødt en provisorisk anordning, som skal gjelde inntil ett år etter fiendtlighetenes opphør med mindre Regeringen anderledes bestemmer.

I et eget punkt i anordningen heter det at i distrikter som direkte berøres av krigsoperasjonene vil arbeidslivet som alt annet være undergitt militær myndighet for såvidt angår forhold som er av betydning for krigsinnsatsen, opprettholdelse av ro og orden, styrkenes sikkerhet m.v. Den militære øverstkommanderende vil kunne forby enhver arbeidsstans; og han vil kunne fjerne en inntil videre ta i forvaring personer som mistenkes for skadelig agitasjon. Både den militære ledelse og - den senere fase - de norske politimyndigheter vil videre kunne demme opp for agitatorisk virksomhet ved forbud mot offentlige møter og demonstrasjoner, plakatoppsalg m.v.

Den provisoriske anordning bestemmer forøvrig:

1. Alle tariffavtaler som var i kraft 9. april 1940 skal fremdeles gjelde. Der hvor okkupasjonsmakten eller dets hjelpere har satt tariffavtalen helt eller delvis ut av kraft, skal den straks gjennomføres på nytt. Dette medfører at de lønnstillegg som ble gitt ved tariffrevisjonene i des. 1939 og i jan. 1940, ønsom ble sløyfet fra 1. juni 1940 straks utbetales igjen. Dessuten gjennomføres indeksregulering pr. 15. juni 1940, som tidligere ikke har vært utbetalt. Den utgjør 3 öre pr. time for menn og 2 öre pr. time for kvinner og 1,5% for de grupper som skal ha prosenttillegg.

2. Hvor det foreligger lovlig tariffavtale kan forandringer av lønningene bare gjennomføres av de 2 hovedorganisasjoner etter framkommet krav til dem, eller etter deres eget tiltak.

3. Blir forhandlerne ikke enige går saken til megling og kan i visse tilfeller innbringes for en lønnsnevnd.

4. Streik og lockout kan bare iverksettes hvis Sosialdepartementet ikke bringer en lønnsvist inn for lønnsnevnden etter at megling har vært forsøkt. Lønnsnevndens avgjørelse har i tilfelle samme virkning som tariffavtale. (Nevnden skal bestå av 7 medlemmer som oppnevnes av regjeringen. Arbeidsgiverforeningen og Landsorganisasjonen innstiller 2 medlemmer hver).

5. I offentlige bedrifter forhandles etter samme prinsipp som i det private bedriftsliv, men Arbeidsgiverforeningens gjøremål overtas av vedk. off. myndighet.

6. Det gis fortrinnsrett til gjeninntagelse for arbeidere som er oppsagt p.g.a. driftsinnskrenkninger når bedriftstekniske forhold tillater det.

7. Anordningen omfatter alle bedrifter og arbeidere som har lovlig tariffavtale enten de står tilsluttet noen av de 2 hovedorganisasjoner eller ikke. Disse organisasjoner har fullmakt til å handle på vedk. bedrifters og arbeidernes vegne.

I tilslutning til anordningen er det inngått avtaler mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Arbeidernes Faglige Landsorganisasjon om et midlertidig lønnstillegg ved bedriftene. Avtalen trer i kraft etter hvert som Norge blir befrikket. - Man er blitt enig om et dyrtidstillegg som skal gjelde for alle bedrifter og arbeidere som har lovlig tariffavtale, i de befrikkede områder. Dyrtidstilleggene er for voksne arbeidere 30 öre pr. time, for voksne kvinner 20 öre pr. time og prosenttilleggene 17,5%. De månedslønnede funksjonærer som lønnes etter overenskomsten 6. års satser eller derover: menn 63,28 kr. og kvinner 49,84. - I disse tillegg er innregnet de i anordningen 2 nevnte tillegg. Indeksreguleringen av april 1940 har vært utbetalt hele tiden og bibeholdes. (Etter det pristall som utarbeides av det statistiske centralbyrå i Oslo er stigningen i leveomkostningene 36,8 point eller 31,7% fra pristall 116 i 15. juni 1940 til 152,8 15. jan 1945. Dyrtidstillegget gir slik ca. halv kompensasjon for prisstigningen etter det offisielle indekstall).

Tydeligvis har det under forhandlingene vært lagt for dagen sterk vilje til samarbeid fra begge organisasjoners side. Avtalen og anordningen er viktige og tillitvakkende steiner i den nye norske grunnmuren.

Intervju med forsvarsminister Torp.

Sjefen for forsvarsdepartementet, statsråd Oscar Torp, har vært på besøk i Sverige for overlegninger med norske og svenske myndigheter. Ved siden av de viktige konferansene har han rukket å inspisere så og si alle de norske politiforlegningene fra Nord- til Syd-Sverige. Det har vært en anstrengende tid, en uavbrutt rekke av reiser, taler, konferanser og foredrag; men vår forsvarsminister har ikke spart seg. Han har gått inn for å gjøre mest mulig ut av sitt Sverige-opphold.

Vår medarbeider har fått anledning til en samtale med statsråd Torp om aktuelle spørsmål.

- Hvilket inntrykk har De fått av de norske politiforlegningene i Sverige?

- Jeg må si at jeg er meget fornøyd. Når en tenker på de vanskelige forhold arbeidet har foregått under, og den korte tiden en har hatt til rådighet, må en faktisk si at et storverk er utført.

- Deres inntrykk av guttene på leirene?

- Det er klart at det ennå er et stykke igjen før de er fullt utdannet. Det tar tid å skape en førsteklasses soldat. Men jeg ble imponert over guttenes offervilje, og den trang til å gjøre en innsats som alle var fylt av. Denne gløden, som kom godt fram i øvelsene jeg fikk se, var et gledelig vitnesbyrd om at moralen er fin. Jeg hadde møter med guttenes tillitsmenn rundt på forlegningene, og jeg bad dem om å tale fritt ut fra leveren. De hadde naturligvis noe å klage over, men når jeg kunne legge tingene fram og si at slik og slik hang det sammen, var som oftest misnøyen borte. Særlig var guttene interessert i å få vite hva de skulle brukes til. Jeg skjønnte at det de var mest redde for, det var å komme hjem med kofferten i hånden, og ikke med borse. Når jeg så lovet dem at det ikke skulle bli noen kofferttur, var det lett å se hvor guttene lystet opp.

- Fortell litt om forholdene for våre soldater i Storbritannia.

- La meg da begynne med hæren som på sett og vis har hatt den største påkjenningen, enda - eller kanskje nettopp derfor - bare en liten del av den har vært i kamp. Det tar på å vente år etter år når en brenner etter å komme med. Ventetiden har vært et av de største problemene for oss. Vi har forsøkt å løse det ved stadig å holde guttene i aktivitet - gi dem stadig bedre utdanning. De aller fleste har fått gjennomgå befalskurser og spesialkurser for de forskjellige våpenarter. Ellers er de fleste av soldatene våre utdannet som fallskjermhoppere. Etter 4 års trening er mannskapene i førsteklasses form. Jeg skulle tro at 60 a 80% av dem kan settes inn som befal i hæren vår etter krigen om de ønsker å fortsette.

Ellers lever jo guttene derborte samme flyktningsliv som dere her i Sverige, selvom de har den store fordelen å oppholde seg i et krigførende land. Savnet av hjemmet er følbart. Og på mange måter føler en seg lenger hjemmefra enn her i Sverige.

- Velferdsarbeidet blir vel særlig viktig under slike forhold?

- Ja noe av det aller viktigste er faktisk velferdsoppgavene: det vil si å sørge for deres oppdragelse ved siden av den militære utdannelsen. I utlendigheten blir offiserene i realiteten oppdragere i hjemmets sted. Det gir dem et større ansvar enn normalt. De menige skal kunne gå til sine offiserer å søke råd for de problemer de tomler med.

- Engleskennene er jo kommet langt med sin "Army Education". Er noe tilsvarende forsøkt fra norsk side?

- Vi har nå tatt hånd om guttene i de mest avgjørende årene da de normalt skal dyktiggjøre seg for tjeneste i et demokratisk samfund. Vi har sett det som en forpliktelse å prøve å forberede dem på livet som samfunnsborgere i fredstid. Jeg vil ikke si at vi har utrettet så meget som vi ønsker. Forholdene har vært vanskelige på mange måter. Men vi arbeider hele tiden med denne oppgaven for øye, og jeg har sett det som en vesentlig oppgave å vinne offiserene for dette syn. Etter krigen bør samfunnsopplæringen gå inn som en disiplin blandt de militære disipliner.

Jeg vil også fremheve hvor viktig det er å utvikle guttenes moral og karakteregenskaper. Vi utdanner jo soldatene til alt som er ulovlig i fredstid. Særlig gjelder det commandosoldatene som utdannes til vanskelige

og ansvarsfulle spesialoppdrag, og som ofte får oppdrag helt på egen hånd. Når vi skal ta ut en mann til en slik spesialutdanning, kommer karakteren i første rekke. Er han samtidig intelligent utover det vanlige, er det selvsagt bra, men det første er det viktigste.

- Er det ikke så at de norske styrkene som har vært i kamp, har gjort en god innsats?

- Jo, i aller høyeste grad. Det må en ha rett til å si. Våre flygere står blandt de første av de beste. En av våre jagersquadrons har i lang tid vært toppskorer blandt samtlige allierte squadrons. Det er en ting som blir lagt merke til. Vi disponerer nå en egen flyplass på kontinentet, hvor våre flygere betjenes av helt norsk bakkemannskap. En avdeling fra denne flyplassen skjøt nylig ned 12 tyske fly med et eget tap på 4. Vi har også nylig fått overlatt en flyplass i England, og treningsleirene for flygerne våre i Canada vil etterhvert bli overført dit.

Marinen vår har også gjort utmerket arbeid og høstet stor ros fra både engelsk og amerikansk side. Korvettene og minefeierne har utført slit- som og farefull eskortetjeneste. Motortorpedobåtene er stadig på dristige raider mot tysk skipsfart langs Norskkysten. Og hva jagerne angår, er det nok å nevne "Stord", som var med å senke "Scharnhorst". Det var litt av en verdenssensasjon.

Hæren har ikke hatt så store muligheter til å gjøre seg bemerket. Det har ikke vært lett for soldatene våre i hæren å se sine kamerater i flyvåpen og marine vinne seir etter seir, stige i gradene og bli dekorert. Særlig hardt var det etter invasjonen ifjor sommer, da alle de andre troppene som lå i England dro til fronten. Men den allierte overkommando har bestemt at troppene våre skal spares til innsats i Norge. - Noen har jo dog fått være med. Norske commandostyrker og fallskjermjagere har vært i aksjon ved flere anledninger, sist var et kompani commandos med ved landgangen på Walcheren. 50 norske offiserer har fått være med som befal i britiske avdelinger under kampene på kontinentet. Og nå er altså norske styrker i aktiv tjeneste i Finnmark. Det ble gjort alt for å få norske styrker oppover dit så snart det lot seg gjøre. 22. oktober gikk de første russiske avdelinger over Norske-grensa. Alt 6. nov. kom konvoien med våre tropper til Murmansk, og 10. nov. stod de på norsk jord.

Resten av hæren må finne seg i å vente en stund til; men som sagt er den fullt utdannet og topptrimmet. Det er helt rørende å høre uttalelser av britiske instruktører om de norske avdelingene de har instruert. De gir dem slik ros at det er nesten flaut. Ja, de er gode gutta, jeg har selv sett dem!

- Går ikke samarbeidet mellom engleskennene og nordmennene svært bra?

- Jo, det er vel knapt noen andre som går så godt sammen. Engleskennene liker oss simpelthen. Jeg tror det kommer av at vi likner hverandre i mange henseender.

- Kan De si noen om den framtidige verneplikt hjemme?

- Det er et spørsmål som først kan avgjøres etter krigen, av folket selv. Vår oppgave i London er å gjøre alt for å vinne, og så langt som mulig forberede løsningen av de etterkrigsproblemer som melder seg. Det er ikke vår sak å ta avgjørelsen.

- Vil det bli noen norsk deltakelse i en okkupasjon av Tyskland?

- Vi har jo altfor begrensede resurser til at det kan bli annet enn en rent symbolsk deltagelse. Det samme gjelder vel de andre småstatene.

- Hvordan er forholdet mellom Forsvarsdepartementet og Forsvarets Overkommando?

- Forsvarsdepartementet er fremdeles den høyeste administrative myndighet. Forsvarets Overkommando (F.O.) som Kronprins Olav er sjef for, ble opprettet for å få et felles organ for alle våpenslag. Den moderne krigføringen har jo ført med seg at de forskjellige våpenarter ikke kan operere hver for seg. "Combined operations" hvor hele forsvarsmakten samarbeider som en enhet, er dagens løsen. Teoretisk er det da best med en felles overkommando. Dette har også vært målet for engleskennene og amerikanerne. Men vi som har mindre styrker og en langt mer oversiktlig forsvarsmakt, har altså nå fått organisert den etter de aller mest moderne prinsipper.

- Hva betyr dette i praksis?

- Det betyr f. eks. at jeg foran en oppgave eller ved planleggelsen av militære operasjoner får en samlet redagjøselse fra F.O. som har innhentet alle de nødvendige opplysninger fra de forskjellige våpenarter. Ellers måtte jeg ha fått forskj. uttalelser fra marinen, hæren og flyvåpenet.

- Et spørsmål til slutt. Hvordan har det vært som sivilist å arbeide for forsvarsmakten?

- Det har vært meget interessant. På mange måter tror jeg at det kan være en fordel at forsvarsministeren er sivilist. Moderne militærorganisasjon er først og fremst et administrasjonsspørsmål. En må bare ikke gi seg ut for å være teknisk ekspert. De rent militærtekniske spørsmålene må en overlate til yrkesfolkene. På den annen side er ikke sivilistene bunnet av noen militære fordommer, og de to forskjellige synene kan utfylle hverandre på en verdifull måte.

- Tilslutt sa vår forsvarsminister: Jeg håper at denne hilsen vil gi dere hjemme i Norge et inntrykk av at vi utenfor Norges grenser prøver å gjøre vårt beste i kampen for vårt lands frihet. Hver time lengter vi etter den dagen da vi skal møtes med dere på norsk jord. Vi føler at vi står i gjeld til dere som i forskjellige illegale organisasjoner har ført den vanskelige og harde kampen mot okkupasjonsmakten på norsk grunn. Vi vet også hvilket ansvar som hviler på oss som kjemper for Norges sak med frie hender, og vi håper dere skal kunne si at vi ikke har sviktet dere.

Men først og fremst skal dere hjemme vite at dere hver dag gir oss ny inspirasjon og nytt mot. Den kampen dere fører for frihet, rett og demokrati er en garanti for Norges framtid, og den peker ut målet for alle nordmenn. Jeg håper og tror at vi snart skal møtes i et befrikt land, og vi skal sammen bygge opp et rikere, bedre og friere Norge.

- o -

En hjertelig hilsen tilbake hr. forsvarsminister. Den kampen dere fører betyr nok ikke mindre for vår holdning enn vår kamp betyr for deres.

- o -

Noe å lære av! For en tid siden kom til Sel stasjon i Gudbrandsdalen en ung gutt. Han haltet og forklarte at han hadde fått et skudd i benet under flukt fra tyskerne. Stasjonsmesteren anviste ham et sted oppe i dalen hvor han kunne bo, og gutten dro avgårde til den oppgitte adresse. Han ble der en uke og dro videre. Snart etter kom han tilbake. I uniform og med følge. Han var norsk Gestapo og tok med seg både stasjonsmesteren og den gjestfrie vert.

- o -

Etter Jalta-konferansen.

Den fulle ordlyd av kommunikatet fra "de 3 store" konferanse i Jalta på Krim foreligger nå, og bekrefter fullt ut det første, meget gunstige inntrykk. Først og fremst er det viktig at England, Amerika og Russland er nådd fram til full enighet. Det sto nemlig ikke til å nekte at det i høst og vinter har vært en del friksjon mellom disse stater. Dels har det vært et utslag av krigstretthet og irritabilitet etter skuffelsen over at krigen ikke ble slutt i høst, dels skyldes det divergerende interesser hos de 3 stormakter og en tradisjonell gjensidig mistenksomhet (særlig mellom vestmaktene og Russland og vice versa), dels konkrete konfliktspørsmål som det polske problem, konflikten i Hellas osv. Tyskerne har speidet ivrig etter alle tegn på friksjon blandt de allierte og satt sitt håp til at koalisjonen skulle gå i stykker; derfor har også tysk propaganda ved et hver høve pustet til ilden og overdrevet motsetningene.

Etter Jalta-konferansen kan Tyskland gravlogge ethvert håp om at koalisjonen skal bryte sammen for Tyskland er endelig bestrøket, og enighet om alle vesentligere punkter er så sterk at det gir det beste håp også for etterkrigsordningens stabilitet og varighet. Vi har tidligere gjengitt hovedpunktene i overenskomsten, og skal her bare peke på enkelte detaljer av interesse som ikke kom fram i de første meldinger.

Stormaktene skal som nevnt okkupere hver sin sone av Tyskland. Dette kunne lede til at de førte en forskjellig politikk i hvert sitt område og spilte tyske folkegrupper ut mot hverandre. For å forebygge det er det be-

stemt at det skal opprettes en sentral kontrollkomisjon i Berlin, bestående av de øverstbefalende for de 3 makter for å sikre en "samordnet forvaltning". Øst-, Vest- og Sørtyskland vil altså få den samme behandling, styres etter samme prinsipper i okkupasjonstiden.

Det understrekes også i kommunikatet at Tysklands avvåpning skal være fullstendig: "Vi vil avvåpne og oppløse alle væpnede tyske styrker, for all framtid knuse den tyske generalstab ... bortføre eller ødelegge all tysk militærutrustning, eliminere eller kontrollere all tysk industri som kan brukes til militær produksjon..."

M.h.t. erstatningen skal "Tyskland i størst mulig utstrekning yte skadeserstatning in natura". Dette er viktig. En vesentlig del av de vansker som oppsto forrige gang i forbindelse med erstatningene, skyldtes valutatekniske vansker ved overføringen og den kjensgjerning at erstatningsbetalingen i siste instans førte til en forsert tysk eksport som kom på tverke av seierherrenes handelsinteresser og som de ikke hadde forutsett. Nå har man fra første stund av øynene oppe for at det er i varer Tyskland må skal og kan betale for sine herjinger, og dermed skulle spørsmålet fra begynnelsen av kunne behandles på realistisk måte, man er klar over hva man ønsker og hva man får.

Konferansen var enig om å opprette en internasjonal sikkerhetsorganisasjon på grunnlag av planene fra Dumbarton Oaks. Et tvistepunkt, som ikke ble løst i Dumbarton Oaks, var spørsmålet om avstemningsreglene i sikkerhetsrådet, idet Russland mente at en enkelt av stormaktene skulle ha veto. De andre delegerte mente at et flertall i sikkerhetsrådet skulle kunne gjøre vedtak også mot en av stormaktene vilje. I Jalta-kommunikatet sies det at man nå er enig om dette spørsmål, men retningslinjene vil ikke bli offentliggjort for Frankrike og China (som også skal være faste medlemmer av rådet) er rådspurt. Etter hva det forlyder skal man etter forslag fra Roosevelt være blitt enig om et kompromiss, idet de saker som behandles av rådet skal deles opp i 2 kategorier. Når det gjelder vanlige saker, skal de avgjøres ved alminnelig stormeflertall, men når det gjelder spørsmål om bruk av makt mot en stat, kan en stormakt nedlegge sitt veto. Ut fra et prinsipielt syn er dette ikke helt tilfredsstillende, idet det jo kan tenkes at en stormakt kan bli stående som angriperstat, og altså så og si får domme i egen sak. I realiteten kommer det til å spille mindre rolle, for det er klart at hele sikkerhetsorganisasjonen er avhengig av at stormaktene kan samarbeide på en tillitsfull måte. Kommer de i konflikt innbyrdes er hele organisasjonen dermed ueffektiv og dens verdi ganske illusorisk, hva det så står i statuttene. Den skjelling mellom sakene som er foreslått, kan imidlertid ha en viss betydning, idet den muliggjør at alle saker kan tas opp til drøfting i rådet og at sikkerhetsorganisasjonenes apparat, med medling osv. kan settes i sving og en verdensopinion dannes - for det er kommet så langt at det blir spørsmål om maktbruk.

Av stor positiv betydning er også konferansens understrekning av Atlanterhavserklæringens prinsipper og i den forbindelse uttalen om hvordan det befrikkede Europas affærer skal ordnes; det er ikke minst viktig etter den kritikk som fra forskjellig hold er reist mot f. eks. Russlands politikk i Polen og Englands i Hellas. Det heter at de befrikkede folk "skal skape demokratiske institusjoner etter sitt eget valg", at de provisoriske myndigheter skal være "representative for alle demokratiske elementer i folket" og at de skal love "så snart som mulig gjennom frie valg å utnevne regjeringer som svarer til folkets vilje". Denne uttalelse (som også ble vedtatt etter forslag av Roosevelt) må hilses med den største glede av de okkuperte småland i Europa.

Det polske spørsmål, som lenge har forgiftet atmosfæren, ble løst ved en kompromiss-ordning. Russland fikk sin vilje når det gjaldt grensen (Curzon-linjen, som i det store og hele er en meget rimelig og rettferdig grense) mens den noe mistenksomme opinion i England og USA fikk sin ure m.h.t. Russlands videre hensikter i Polen stillet når det gjaldt regjeringsspørsmålet. Lublin-komiteen, som alminnelig er blitt oppfattet som et redskap for russerne, skal ordannes "på bredere demokratisk basis ved å ta opp demokratiske ledere i selve Polen og representanter for polakene i utlandet", og hva som er viktigere - den skal "forplikte seg til å holde frie valg

på grunnlag av alminnelig stemmerett og hemmelig avstemning; i disse valg skal alle demokratiske og antinazistiske partier ha rett til å stille kandidater." Dermed skulle all eventuell frykt for at Russland ved kuppmetoder skulle ville gjøre Polen til en vassalstat med en kommunistisk marionettregjering, være brakt ut av verden, og det er dette mer enn det i og for seg nokså enkle grensespørsmål som har vært opphav til uroen. Alle er enige om å se gjenreist "et sterkt, fritt, uavhengig og demokratisk Polen" som kommunikeet uttrykket der, og når Europa allikevel er i støpeskjeen, er det ingen grunn til at Polen skulle beholde innenfor sine grenser områder med 5-6 millioner mennesker av russisk avstammning; de ble innlemmet i landet i 1920 i strid med nasjonalitetsprinsippet, fordi Polen dengang - med fransk støtte - kunne påtvinge det svake, borgerkrigsherjete Russland sin vilje. Det var en urett, og det som nå skjer, er ikke annet enn at den gjøres god igjen. Og når den nåværende polske Arciszewski-regjering i London (som både Mikolajczyks bondeparti og de kristne demokrater har unndradd sin støtte) protesterer og taler om "Polens 5. deling", kan det ikke få annet resultat enn at disse politikere setter seg selv utenfor

- 0 -

Om den "illegale" presses oppgaver

skrives det til oss: En og annen gang har det vært hevdet i den "illegale presse" at folk ikke skal befatte seg for meget med etterkrigsproblemene. Det er blitt sagt at det foreløpig er regjeringens og Hovedledelsens sak å greie ut disse spørsmål, at den enkelte nordmann bør vie selve krigføringen alle sine krefter og tanker. Krigen er ennå ikke vunnet, understrekes det, og vi må ikke slippe av et øyeblikk.

Nei, krigen er ennå ikke vunnet. Hver eneste dag må alt settes inn i kampen for å framskynde vårt lands frigjøring. Den "illegale" presse må først og fremst yte sin skjerv i dagens strid. Den må understøtte og spre regjeringens og Hovedledelsens paroler, avsløre fiendens metoder og mål og oppmuntre og styrke det norske folket i dets kamp. Dette er pressens selvfølgeriske oppgave, men derfor er det ikke mindre viktig å gi leseren opplysning om hva som skjer ute i verden eller å diskutere etterkrigsproblemene på sakligst mulig grunnlag. Denne opplysningsvirksomheten er tvertimot en meget vesentlig del av selve krigføringen - en avgjørende faktor når det gjelder å styrke fronten. Ved å spre mest mulig av kunnskapens lys i vårt åndelig mørklagte land og ved å forberede folket på overgangsverdenen bekjemper vi effektivt våre fiender.

Mørklegningen og propagandaaen er et av nazistenes viktigste våpen. Tyskerne arbeider med vanlig grundighet på å spre mistenksomhet og mistro blandt sine fiender. På tusen forskjellige måter prøver de å overbevise oss om at det fins alvorlige motsetninger mellom de allierte, at småstatene skal ofres for stormaktsinteressene, at det vil bryte løs borgerkrig i Norge etter befrielsen osv. Vårt våpen mot denne virksomheten er saklig opplysning og orientering. Det er et fullkomment effektivt våpen. Der hvor opplysningen finner fram, viker mistenksomheten plassen for trygghet og tillit.

Hvor meget uro i våre sinn og hvor meget nerveslit ville ikke forsvinne, hvis vi alltid fikk saklig opplysning øyeblikkelig. Nordmenn er særlig flinke til å stille de mest spissfindige hypoteser hvis de ikke vet hvordan tingene henger sammen. De forlanger alltid å vite "hvorfor". Det kan være vanskelig under de nåværende omstendigheter å tilfredsstille denne vitelysten. Men denne egenskapen er en veldig styrke og garanterer vår demokratiske framtid. Derfor må også under krigen alt gjøres for det fri ord. Et ualminnelig våkent og selvstendig tenkende folks vitebegjærighet skal møtes med opplysning der hvor den kan gis.

Det er ganske klart at mange av vanskelighetene i de hittil befridde land kunne vært unngått, hvis man i tide hadde forberedt folk på hva som måtte komme. Etterkrigsproblemenes behandling i den fri presse hadde i høy grad vært negligert, og de færreste mennesker kan ha hatt noen klar forestilling om overgangstidens problemer. Mange trodde kanskje at alt skulle være fryd og glede med en gang tyskerne var ute av landet. Da det

av naturlige grunner ikke holdt stikk, ble skuffelsen stor. Og som man kunne vente, klarte ikke tynnslitte nerver denne nye uventede påkjenningen.

Hvis derimot folk i tide var blitt gjort oppmerksom på at ikke engang USA for tiden har overflod av mat og klær, at transportmidlene ennå lenge blir beslaglagt nesten utelukkende for krigstransporter og at det må ta sin tid for å rydde opp i det kaos tyskerne etterlater seg i de befridde land, osv., ville de sikkert ha tatt utviklingen med en ganske annen fatning. Alt taler for at menneskene da ville ha innstilt seg på å klare også disse siste kneikene, og at alt ville ha forløpet greit fordi man var forberedt.

England har under hele krigen gitt lysende eksempler på hva ytringsfrihet og diskusjon er for en styrke under kamp. Gjennom krigens mørkeste dager har det opprettholdt en ytringsfrihet som andre land ikke en gang i fredstid når opp til. Denne evnen til selvkritikk og diskusjon reddet landet - og dermed verden - i de alvorlige månedene i 1940 og 41. En drepende kritikk feide til side alt som var ineffektivt. Churchill ble ført fram til landets ledelse, og nye krefter kom til på alle områder. Folkets våkenhet og evner ble mobilisert til frihetens forsvar gjennom ytringsfriheten. I en krig som også var et forsvar for det fri ord, ble ytringsfriheten selv et av de beste og viktigste våpen.

En av de siste store debatter i England under krigen gjaldt Hellas-konflikten. Hele nasjonen tok del i et voldsomt ordskjifte om den politikk som var ført. Regjeringen ble beskyldt for å støtte reaksjonære krefter og Churchill fikk voldsomme skyller over seg. Utallige ganger er Englands populæreste mann blitt angrepet på denne måten under krigen. Hver gang har tyskerne betraktet det som en svakhet, - de kommer vel aldri til å forstå hvilket strålende uttrykk det er for Englands styrke.

Man får tillit til et folk som har en slik evne til selvkritikk. Det gir også regjeringen en veldig styrke at den legger kortene på bordet og utsetter seg for uhammete angrep. På det viset overbevises man om dens gode hensikter. For den enkelte engelskmanns lojalitet og disiplin har det alt å si at han får anledning til å gi uttrykk for sin misnøye og engstelse.

Før Hellas-debatten var det mange allierte borgere over hele verden, som spurte seg med uro om freden skulle tapes også denne gangen. Tyskerne derimot frydet seg og blåste til ilden av alle krefter. Det var også deres virksomhet som var skyld i urolighetene. Men takket være ytringsfriheten ble det ingen alvorlig sprekke i den allierte enigheten, og man forstod at det var altfor enkelt å legge skylden bare på England. Debatten røstet luften i høy grad og betød overordentlig meget for den internasjonale politiske situasjon.

Et okkupert land kan desverre ikke praktisere ytringsfriheten på samme vis som det i frihet kjempende England. Men de muligheter vi har for å spre opplysning skal utnyttes det ytterste fordi dette er vårt beste våpen i kampen mot nazistenes åndelige mørklegning og muldvarparbeid. Såvidt mulig bør alle problemer som møter oss, tas opp til saklig behandling. Det betyr ikke en oppfordring til folk om å dyrke særinteresser; det muliggjør tvertimot at de kan finne fram til fordomsfri standpunkter. Det betyr ikke en oppfordring til folk å diskutere politikk istedenfor å krige; det styrker tvertimot fronten.

- 0 -

I anledning nazistenes løgnpropaganda

mot den norske forsvarsmakt og krigføringen, kan nevnes at den krigsviktige sabotasje skjer etter ordre fra F.O. De angrep som idag blir gjort mot ikke krigsviktige sivile mål, blir arrangert av fienden eller foretatt av forbryterbander (ofte frontkjempere etc.). Hjemmestyrkene som er opptatt i den norske forsvarsmakt, og tar alle sine ordre fra F.O., har plikt til å utføre de oppdrag de får fra F.O. I motsatt fall risikerer de å bli stillet for krigsrett p.g.a. slapphet i krigføringen. Hjemmestyrkenes eneste oppgave er å medvirke ved frigjøringen av landet.

Angrepsmålene blir utpekt av F.O. etter grundige militære overveielser. Slagene skal ramme fienden på hans mest sårbare punkter. Den alt overveiende del av den sabotasje Hjemmestyrkene nå utfører, står i sammenheng med det store transportslaget i Norge. - Sabotasjen sparer norske verdier. Sett fra sivilbefolkningens side fins ingen billigere form for krigføring.